

อนุสาสนีปาฏิหาริย์แห่งองค์พ่อแม่ครูอาจารย์

หลวงพ่อกัณหา สุขกาโม

วัดป่าทรัพย์ทวีธรรมาราม ตำบลวังหมี่ อำเภอน้ำเขียว จ.นครราชสีมา

วันนี้เป็นวันจันทร์ที่ ๑๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของศาสนาพุทธ
คริสต์ศักราช ๒๐๒๕ ของศาสนาคริสต์ ฮิจเราะห์ศักราช ๑๔๔๖ ของศาสนาอิสลาม

วันนี้เป็นวันจันทร์เป็นวันทำงานของส่วนราชการ ทำงานรัฐวิสาหกิจ
ทำงานส่วนตัว

การประพฤติการปฏิบัติธรรมนั้นเป็นความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแห่งชีวิต
เพราะทุกอย่างนั้นคือเหตุคือปัจจัย เพราะสิ่งนี้มีสิ่งต่อไปมันถึงมี เราทั้งหลายนะ
จะไม่ได้ทำอะไรตามความไม่รู้ไม่เข้าใจ

เราทั้งหลายต้องรู้เหตุรู้ปัจจัย รู้เรื่องกรรมเรื่องผลของกรรม การปฏิบัติธรรมนั้น
ไม่มีวันหยุด เมื่อเรามีตาหูจมูกลิ้นกายใจ มันมีเหตุมีปัจจัย มันเป็นความรู้คู่กับ
การประพฤติการปฏิบัติจะไม่มีวันหยุด

ให้พวกเรารู้เราเข้าใจ วันจันทร์อังคารพุธพฤหัสบดีสัปดาห์เป็นการทำงาน
ทั้งงานภายนอกทั้งงานภายใน

งานภายนอกตั้งแต่กายวาจาภิรียมารยาทอาชีพร อย่างนี้เรียกว่างานภายนอก

งานภายในก็เป็นงานของใจ การพัฒนางานภายนอกคือการพัฒนาวิทยาศาสตร์
การพัฒนาใจคือพัฒนาธรรม “ธรรม ธรรมบุญ”

ในโลกนี้หมู่มวลงมนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้ปัจจุบันมีอยู่แปดพันกว่าล้านคน
ต้องเอาธรรมบุญนำชีวิต กายวาจาภิรียมารยาทอาชีพรและจิตใจ ต้องเอาธรรมบุญ
นำชีวิต พัฒนาให้เข้าสู่ทางสายกลาง ไม่เอาความชอบความไม่ชอบ

ความชอบความไม่ชอบนี้ไม่ใช่ทางสายกลางนะ มันเหวี่ยงไปเหวี่ยงมา
ภาษาแพทย์ภาษาหมอเค้าเรียกไบโพล่าไม่ใช่ทางสายกลาง

ให้เราารู้เข้าใจ ความชอบความไม่ชอบนั้นไม่ใช่ทางสายกลางเราต้องรู้เข้าใจ
เราทั้งหลายจะได้มีปัญญา เราจะได้บรรลุนิติภาวนะ เราจะได้ไปตามสิ่งแวดลอม

ให้รู้จักธรรม รู้จักสภาวะธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกเราทั้งหลายว่าอย่าเอาความชอบ
ความไม่ชอบนำชีวิต อันนี้มันเป็นเพียงความรู้สึกเป็นเพียงอารมณ์

ให้เราารู้เข้าใจ อันนี้เป็นเพียงสิ่งที่สัญจรไปมาเหมือนลมนี้แหละ

บางครั้งลมมันก็มาแรง บางครั้งก็มาค่อย บางครั้งก็ดูเหมือนจะไม่มีลม
เราต้องรู้เข้าใจ เราทั้งหลายจะเอาความชอบความไม่ชอบนี้ไม่ได้

มนุษย์เราถึงต้องมีหลักการมีอุดมการณ์แล้วก็มีอุดมธรรมเป็นธรรมบุญ
เราทั้งหลายนะถึงจะเป็นผู้มีศีลปะแห่งชีวิต ไม่ทำไปตามสิ่งแวดลอม

สมมติสัจจะทั้งหลายในโลกนี้มีหลายล้านสมมติ ชี้ให้เห็นแง่มุมต่าง ๆ ทั้งผิดถูกดีชั่ว และไม่ดีไม่ชั่ว เพื่อให้หมู่มวลมนุษย์นี้เข้าใจในหลักการแล้วก็อุดมการณ์ อุดมธรรม

เราทั้งหลายถึงต้องพากันรู้เข้าใจ เราทั้งหลายจะได้เอาความรู้ความเข้าใจ มาใช้มาประพฤติมาปฏิบัติ จะได้เป็นศีลเป็นสมาธิเป็นปัญญา เราทั้งหลายถึงจะเป็น ผู้บรรลุนิติภาวะรู้ธรรมรู้สภาวะธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสว่ารู้ร้อยสัจสี่ คือรู้ทุกข์ รู้เหตุเกิดทุกข์ รู้ข้อปฏิบัติถึงความดับทุกข์

เราทั้งหลายให้เข้าใจนะ ที่เราได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้หญิงผู้ชาย เป็นหนุ่ม เป็นสาว เป็นคนแก่เฒ่าชรา หรือว่าคนที่ตายแล้ว ให้เข้าใจ นี่เราไม่ใช่เราไม่ใช่คนอื่น มันเป็นธรรมเป็นสภาวะธรรม ให้รู้เข้าใจ

ให้เอาศีลมาใช้เอาสมาธิมาใช้เอาปัญญามาใช้เพื่อเป็นปัญญาสัมมาทิฐิ

ปัจจุบันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงตรัสว่าปัจจุบันเป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นวาระแห่งชาติในการประพฤติการปฏิบัติ มันเป็นวาระแห่งชาติทั้งกายวาจา กิริยามารยาททั้งอาชีพนันเป็นเรื่องใหญ่ ให้เรารู้เข้าใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงตรัสว่า ท่านทั้งหลายหรือว่าเธอทั้งหลาย จงพากันเข้าใจ ให้ถือเอาว่าศีลเป็นสิ่งที่สำคัญ สมาธิเป็นสิ่งที่สำคัญ ปัญญาเป็นสิ่งที่ สำคัญนะ เพราะสิ่งเหล่านี้มันเป็นวาระแห่งชาติ อย่าประมาท ถ้าเราประมาทไม่ได้นะ

หลวงพ่อบุชา สุภัทโทถึงตรัสว่า เราประมาทไม่ได้นะ ประมาทนาที่หนึ่งก็เป็น ความหลงนาที่หนึ่ง ความหลงกับบ้าก็เป็นอันเดียวกันนะ เราประมาทเราก็คือคนบ้า หรือว่ามีเชื้อบ้า

การปฏิบัติธรรมนี้ถึงเน้นมาที่ใจของพวกเรา ต้องเน้นมาที่ใจของเรานะ ต้องเห็นภัยในความไม่ถูกต้อง หรือว่าต้องเห็นภัยในวิภวสงสาร อย่าประมาทนะ

ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสกับผู้ที่มาบรรพชาอุปสมบท ในพระพุทธศาสนาว่า เธอทั้งหลายจงพากันประพฤติพรหมจรรย์เถิด

พรหมจรรย์นี้ก็หมายถึงธรรมนุญนี้แหละ ธรรมนุญรัฐธรรมนุญ ต้องเน้นที่ใจ ให้เรามีปิติมีความสุขมีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติ ถ้าเราไม่มีปิติมีความสุข มีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติไม่ได้นะ มันจะมีความสุขทุกข

รู้มัยความทุกข์กับโรคซึมเศร้ามันก็คืออันเดียวกันนี้แหละ ภาษาหมอในปัจจุบันนี้ ก็เรียกว่าเป็นโรคซึมเศร้า โรคซึมเศร้าก็คือความทุกข์ใจ

การประพฤติการปฏิบัติของเราต้องมีความสุข มีปิติมีสุขมีเอกัคคตาในปัจจุบัน

ให้เรารู้เข้าใจเราต้องจับประเด็นให้ได้ อย่าไปคิดว่าเรียนหนังสือก็เพราะ มีความจำเป็น ทำงานเพราะจำเป็น ทำอะไรทุกอย่างก็เพราะมีความจำเป็น เพราะคิดอย่างนี้ทำอย่างนี้มันจะก่อให้เกิดโรคซึมเศร้า

ความเครียดทำให้หมู่วมวลมนุษย์ทั้งหลายเป็นโรคจิตโรคประสาทเป็นโรคซึมเศร้า

ให้เข้าใจ ต้องรู้เข้าใจถึงต้องมีปิติมีความสุขมีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติ

ปัจจุบันถึงเป็นวาระสำคัญนะ ให้รู้เข้าใจ

อดีตที่ผ่านมามันก็คือปัจจุบันนี้แหละ ให้รู้เข้าใจ

อนาคตที่ยังไปไม่ถึงมันก็คือปัจจุบัน ให้เรารู้เข้าใจ

เราจะไม่ได้ทำอะไรตามใจตามอัธยาศัย เราทั้งหลายจะได้มีปิติมีความสุข มีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติจะได้เอาธรรม เอาธรรมนุญนำชีวิต เราทั้งหลาย จะได้มีปิติมีความสุขมีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติ

กายวาจาภิรียมารยาทรู้มัยมันเป็นเพียงอุปกรณ์ อุปกรณ์กับกรรมกรมันก็คือ อันเดียวกัน ถ้าเราเอานิติบุคคลตัวตนนำชีวิตมันไม่ใช่ปัญญานะ มันเป็นคนละ ไม่บรรลุนิติภาวะ ให้รู้ให้เข้าใจ เราจะได้ไม่เพลิดเพลิดไม่ประมาท

ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสว่าเธอทั้งหลายอย่าไปเพลิดเพลิด อย่าไปประมาทนะ เพราะความอร่อยของโลกเราต้องรู้เข้าใจ ถ้าเราไม่เข้าใจ เราจะไปหลงในเหยื่อของโลก เห็นรูปสวย ๆ มันก็อร่อย เสียงเพราะ ๆ มันก็อร่อย อาหารที่เคี้ยวปรุงแต่งดี ๆ มันก็อร่อย กลิ่นที่เคี้ยวปรุงแต่งดี ๆ หรือว่ากลิ่นดอกไม้แบบนี้ มันก็อร่อย เรามีกายมันก็สัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ มันก็อร่อย เรามีใจมันก็มีความคิด มีอารมณ์มันก็อร่อย

เราต้องรู้เข้าใจ เราทั้งหลายจะได้รู้จักว่าทุกอย่างมันไม่จบ เราต้องจบด้วยความรู้ ความเข้าใจ เรียกว่ารู้ร้อยสัจสี ความรู้ความเข้าใจนี้ถึงเป็นสิ่งที่สำคัญนะ

ปัจจุบันเราถึงมีความสงบ ปัจจุบันเราถึงมีปัญญา ปัญญากับความสงบ อันนี้คู่กันนะ สมณะกับวิปัสสนาต้องคู่กัน

เราคิดดูดี ๆ นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านก็เป็นลูกหลาน
ของพราหมณ์มาก่อน พราหมณ์ก็ได้สมาบัติได้สมาธิ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านก็เป็นลูกหลานพราหมณ์มาก่อน
ท่านก็ทำอย่างไรก็แก้ปัญหไม่ได้

ท่านเลยระลึกถึงทางสายกลาง ระลึกถึงที่เค้าเล่นดนตรี เค้าเล่นก็ตำรเล่นพิณ
ถ้าตึงเกินไปมันก็จะขาด หรือว่าขาด ถ้าหย่อนเกินไปมันก็ไม่เพราะ มันต้องพอดี
เป็นทางสายกลางมันเป็นธรรมเป็นปัจจุบันธรรม

ปัจจุบันเราถึงทำอะไรตามใจตามอัธยาศัยไม่ได้ ต้องเอาธรรมนำชีวิต เอาธรรมบุญ
นำชีวิต เราต้องมีปิติมีความสุขมีเอกัคคตา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านบอกว่าท่านรู้เข้าใจว่าทุกอย่างมันเป็นเหตุ
คือปัจจัย

เรามาคิดดูดี ๆ นะ เหมือนต้นไม้ต้นหนึ่ง ต้นไม้ต้นหนึ่งเค้าได้อาหารมา
ไม่ใช่เค้าได้มาจากทางรากอย่างเดียวนะ ต้นไม้ต้นนั้นเค้าต้องได้อาหารมาจาก
ทางกิ่งทางใบทางก้านทางสาขาทางยอดตลอดปริมณฑล ทั้งอากาศแสงแดดออกซิเจน
ต้องได้อาหารมาจากทุกทิศทุกทาง ต้นไม้ต้นนั้นถึงเจริญสง่างาม มีวิตามินโปรตีน
เกลือแร่แร่ธาตุสมบูรณ์

ฉันใดก็ฉันนั้น เราต้องรู้เข้าใจ เราจะได้รู้จักว่าปัจจุบันถึงเป็นวาระสำคัญ
ทั้งกายวาจาภิรียมารยาทอาชีพ

เราทั้งหลายต้องเอาธรรมนำชีวิตเอาธรรมนำชีวิต เมื่อมันผ่านไปแล้ว มันเกษียณแล้วมันเอากลับคืนมาไม่ได้ ถึงมีคำว่าให้ยึดมันถือนั่น ให้เอาธรรมนำชีวิต เอาธรรมนำชีวิต เมื่อมันผ่านไปแล้วก็ปล่อยวาง เพราะว่ามันเอากลับคืนมาไม่ได้ เพราะว่ามันเกษียณแล้ว

เราต้องรู้เข้าใจ สิ่งที่ผ่านมาแล้วเราต้องปล่อยต้องวาง ถ้าเราไม่ปล่อยไม่วาง มันก็ไปไม่ได้มันก็ติด ถึงมีคำว่าอย่ายึดมันถือนั่น เพราะเราเป็นนักวิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์พัฒนาวัตถุ พัฒนากายวาจาภิริยามารยาท นักวิทยาศาสตร์ ต้องพัฒนาใจด้วย การพัฒนาการปฏิบัติถึงจะไม่มีโทษ เราจะได้ทำงานเพื่องาน ทำอะไรเพื่อเข้าสู่บริสุทธิคุณ

เราต้องรู้เข้าใจ เราให้รู้เข้าใจทุกอย่างที่มันผ่านไปคือมันตายไปนะ เอากลับคืนมา ไม่ได้ ถึงมีสัญญาชั้นธจำไว้เพียงสัญญาชั้นธ

สิ่งที่ผ่านมามาตั้งแต่เราเกิดมามันจำนะ จำได้ในสัญญาชั้นธ

เราต้องรู้เข้าใจ เราทั้งหลายเราจะได้รู้จักหน้าที่ในการประพฤติกการปฏิบัติ ปัจจุบันเราไม่ต้องมีความทุกข์อะไร เรารู้เข้าใจเข้าสู่ภาคประพฤติกการปฏิบัติ

เราคิดดูดี ๆ นะ เราจะได้เข้าถึงความพอเพียงเพียงพอเข้าถึงความพอดี เหมือนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกูมพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของเมืองไทย ท่านตรัสกับพสกนิกรชาวไทยหรือชาวโลกว่า เราทั้งหลายต้องเอาธรรม นำชีวิต เอาธรรมนำชีวิต เข้าถึงความพอเพียงเพียงพอ อยาได้มากมันก็ไม่มาก น้อยก็ไม่น้อยมันก็เท่าเท่า เราต้องรู้เข้าใจเข้าสู่ภาคประพฤติกการปฏิบัติ อย่างนี้ถึงจะแก้ปัญหาได้ มันเป็นการพัฒนาวิทยาศาสตร์พัฒนาใจไปพร้อม ๆ กัน

ถ้าอย่างนั้นเราไปเรียนหนังสือก็เพื่อตัวเพื่อตนมันคือความทุกข์นะ

เราทำงานเพื่อตัวเพื่อตนมันคือความทุกข์

เราเป็นข้าราชการเพื่อตัวเพื่อตนมันคือความทุกข์

เป็นนักบวชก็เพื่อตัวเพื่อตนอันนี้ไม่ใช่ทางนะ เรียกว่าไม่มีทางก็แล้วกันไม่มีทางไป เรียกว่าตัน

ถึงมีศัพท์ว่า “ตัณหา” ศัพท์นี้ลึกซึ่งมากมันหาเรื่องราวให้กับตัวเอง หาเรื่องราวให้กับคนอื่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า อันนี้เป็นทะเลไม่ อิ่มด้วยน้ำ เป็นไฟไม่อิ่มด้วยเชื้อ อย่าไปหาเรื่องราวให้กับตนเอง หาเรื่องราว ให้กับคนอื่น

ศัพท์นี้เป็นครอบครัว ครอบครัวสร้างภพสร้างชาติสร้างวิญญูสงสาร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงตรัสว่าเอาตัวตนเป็นที่ตั้งนั่นแหละ หัวใจที่มีครอบครัว หัวใจกำลังเป็นวิญญูสงสาร

ให้เราทั้งหลายรู้ทุกข์รู้เหตุเกิดทุกข์รู้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

เราทั้งหลายต้องเอาธรรมนำชีวิต เอาธรรมนำชีวิตร เราอย่าไปตามผัสสะ อย่าไปตามสิ่งแวดล้อม เพราะเรามีตามันก็มีรูปมันเป็นสภาวะธรรมนะ มีหูก็มีเสียง เป็นธรรมเป็นสภาวะธรรม มีจมูกก็มีกลิ่น มีลิ้นก็มีรส มีกายก็มีผัสสะ มีใจก็มีวาระใจ มีวาระจิต เราต้องรู้เข้าใจ

เราทั้งหลายต้องรู้อย่างนี้เข้าใจอย่างนี้ เราจะได้รู้เรื่องจิตเรื่องใจเรื่องวิญญูสงสาร เราจะได้เน้นที่ธรรมที่สภาวะธรรม

เราทั้งหลายต้องเข้าถึงพระนิพพานด้วยความรู้ความเข้าใจในการประพฤติ
การปฏิบัติ

เราทั้งหลายต้องเข้าถึงพระนิพพานตั้งแต่วินาทีนี้ยังไม่ตายนะ

ถ้าเราจะรอเข้าถึงพระนิพพานเมื่อตายไปแล้วนั้นนะ อันนั้นไม่ใช่ธรรม
ไม่ใช่ปัจจุบันธรรม มันเป็นความหลงนะ มันเป็นความไม่รู้ไม่เข้าใจ เรากำลังวิ่งตาม
ความหลง

เราต้องรู้ประโยชน์ที่ปัจจุบัน ปัจจุบันเราต้องคิดดี ๆ พูดดี ๆ กิริยามารยาทดี ๆ
อาชีวะดี ๆ เอาธรรมนำชีวิตไม่เอาตัวตนนำชีวิต เรียนหนังสือเพื่อรู้เข้าใจ เมื่อรู้เข้าใจ
เราจะได้ประพฤติปฏิบัติ เราจะได้มีศีลมีสมาธิมีปัญญา ไม่ไปตามสิ่งแวดล้อม

เหมือนหลวงปู่ชา สุภัทโทวัดหนองป่าวินั้น ท่านไปฟังธรรมะของหลวงปู่มั่น
เมื่อรู้แล้วท่านอยู่กับหลวงปู่มั่น ๓ วัน ๓ คืน ท่านรู้เข้าใจ ความรู้ความเข้าใจ
เป็นสิ่งที่สำคัญนะ ถึงเราจะไปเรียนหนังสือจะมากมายกองใหญ่เท่าภูเขาใหญ่กว่าภูเขา
มันสำคัญอยู่ที่ความรู้ความเข้าใจ

อย่างเราเรียนวิทยาศาสตร์ค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ค้นคว้าคนเดียวหรือค้นคว้า
กับทีมมันอยู่ที่ความรู้ความเข้าใจ การฟังบรรยายอย่างนี้ก็อยู่ที่ความรู้ความเข้าใจ
ความรู้ความเข้าใจมันไม่ใช่ความจำนะ

หลวงปู่ชาได้ฟังพระธรรมเทศนาในแง่มุมต่าง ๆ จากหลวงปู่มั่น ท่านได้เข้าใจเรื่อง
พระนิพพาน พระนิพพานคือบ้านของเรา ไม่ใช่ความหลงเป็นบ้านของเรา

เราต้องรู้เข้าใจ เราต้องเห็นภัยในวัฏฏสงสาร เพราะทุกอย่างนั้นมันไม่จบ เราต้องรู้เข้าใจ เราจะได้ประพฤติปฏิบัติ

หลวงปู่ชาท่านรู้เข้าใจ ท่านถึงบอกลูกศิษย์ลูกหาว่าผมรู้เข้าใจปฏิบัติตัวเอง สอนตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์ ด้วยความเข้าใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง ตั้งใจอย่างนี้ ตั้งเจตนาอย่างนี้ใจถึงเป็นธรรมเป็นปัจจุบันธรรม ผมสอนพวกท่านสอนประชาชน เพียงห้าเปอร์เซ็นต์เองนะ

เราทั้งหลายต้องรู้การประพฤติการปฏิบัติ มีปิติมีความสุขมีเอกัคคตามีเอกัคคตา อย่าไปคิดว่าเข้าถึงพระนิพพานในอนาคตกาลเบื้องหน้าโน้นเทอญ อย่าไปคิดอย่างนั้น

ปัจจุบันต้องโฟกัสด้วยความตั้งใจตั้งเจตนา เพราะกายวาจาagiriyamaraya เป็นเพียงอุปกรณ์หรือกรรมกร เราต้องรู้เข้าใจ

รถก็ยังมีเบรกรถก็ยังมีคันเร่ง รถก็ยังมีการหยุดการพักผ่อน ความสงบกับปัญญา ถึงไปพร้อม ๆ กัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ๒๐ ปีแรก ท่านจะพูดเรื่องอริยสัจสี่รู้เข้าใจ บอกอริยสัจสี่บอกเรื่องอริยมรรคมีองค์แปด ท่านยังไม่ได้วางสิกขาบทพระวินัยสิกขาบทน้อยใหญ่ เราต้องรู้อย่างนี้นะ

เราทั้งหลายต้องพากันมาเน้นที่ตัวเรา เราจะได้ก้าวไปด้วยความรู้ความเข้าใจ การเดินทางอย่างนี้นะ มันต้องความรู้คู่กับการประพฤติการปฏิบัติอย่างนี้แหละ ปริยัติกับปฏิบัติมันไปพร้อม ๆ กัน มันต้องไปพร้อมกันเลย มันอยู่ในเขตเดียวกัน มันต้องไปพร้อม ๆ กัน เพราะธรรมะเป็นธรรมเป็นปัจจุบันธรรมอย่างนี้

ให้พวกเราเข้าใจ เพื่อการประพบัติการปฏิบัติมันจะได้โฟกัสในการประพบัติการปฏิบัติ แล้วมีความสุขในการประพบัติการปฏิบัติ

เราต้องระลึกถึงคตินธรรมที่หลวงปู่สุเมโธ เป็นพระฝรั่ง คนอเมริกา เมื่อ ๖๐ ปี ๗๐ ปีก่อน ท่านเป็นผู้มีสติปัญญา พัฒนาทางวัตถุพัฒนาทางวิทยาศาสตร์มันไปไม่ได้ ท่านก็ไปที่ประเทศอินเดีย เนปาล ศรีลังกา พม่า แล้วก็มาเมืองไทย แล้วก็มาอยู่กับท่านหลวงปู่ชานะ

สมัยก่อน ๖๐ กว่าปีก่อนนะ ประเทศไทยการพัฒนาวิทยาศาสตร์มันก็ยังไม่ก้าวหน้านะ ไม่เหมือนทางยุโรป ทางอังกฤษอเมริกาเค้า ทางโน้นวิทยาศาสตร์ดีกว่า มาอยู่เมืองไทยก็มีความสุข ยืนเดินนั่งนอนก็มีแต่ความสุข

เรามาคิดดูดี ๆ นะคนจนก็ทุกข์ไม่มี คนรวยก็ทุกข์เพราะไม่รู้จักพอ สองคนนี้ก็ทุกข์พอ ๆ กัน

หลวงปู่สุเมโธ ก็มีแต่ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ทุกข์ดับไปอย่างนี้ในชีวิตประจำวัน อย่างนี้แหละ

หลวงปู่ชาท่านตรัสว่ากับหลวงปู่สุเมโธว่า วัดหนองป่าพงเป็นทุกข์ หรือว่าพระสุเมโธมีความสุข

หลวงปู่สุเมโธรู้เข้าใจว่า อ้อๆๆ มันมีทุกข์เพราะเราไม่รู้จัก เราเอาธาตุทั้ง ๔ เอาขันธทั้ง ๕ เอาอายตนะทั้ง ๖ ภายในสัมผัสกับภายนอกเป็น ๑๒ มาเป็นเรา มันจึงมีความสุขอย่างนี้

ท่านรู้เข้าใจท่านจึงปฏิบัติติดต่อกันเนื่องด้วยความรู้ความเข้าใจว่าพระธรรมพระวินัยเป็นบริสุทธิคุณ เพื่อให้เราหยุดวิญญูสงสารด้วยความรู้ความเข้าใจ ด้วยการประพฤติการปฏิบัติ มีปิติมีความสุขในการประพฤติการปฏิบัติ มีทั้งความสงบ มีทั้งปัญญาสลับกันไป มีทั้งสมณะมีทั้งวิปัสสนาอยู่ในปัจจุบันธรรม เป็นธรรมเป็นปัจจุบันธรรม

หลวงปู่สุเมโธ มาอยู่กับหลวงปู่ชา ใช้เวลา ๑๐ ปีปฏิบัติติดต่อกันเนื่องใจสงบใจเย็นเป็นแอร์คอนดิชั่นเดินได้ ด้วยความรู้ความเข้าใจ ไม่ต้องไปเป็นทุกข์

หลวงปู่ชาถึงให้หลวงปู่สุเมโธนะไปเผยแผ่ทางอังกฤษ ไปเผยแผ่ทางอเมริกาทางยุโรป ประเทศพัฒนาวิทยาศาสตร์ที่เจริญ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ที่เจริญมันดี มันถูกต้องแล้วแต่ต้องพัฒนาใจไปพร้อม ๆ เพื่อความเข้าถึงความพอเพียงเพียงพอ

เหมือนในหลวงรัชกาลที่ ๙ ท่านบอกชาวไทยชาวโลกว่า ต้องพัฒนาทั้งทางวิทยาศาสตร์กับเรื่องจิตเรื่องใจถึงไปพร้อม ๆ กัน ไม่ยิ่งไม่หย่อนกว่ากัน ต้องรู้เข้าใจ

เราทั้งหลายต้องให้รู้ต้องให้เข้าใจในการประพฤติการปฏิบัติของเราเอง ต้องพึงพาอาศัยความรู้ความเข้าใจในการประพฤติการปฏิบัติของเราเอง เพราะไม่มีใครประพฤติปฏิบัติแทนกันได้ มันเป็นเรื่องส่วนตัวนะ

พระพุทธเจ้าก็ปฏิบัติของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ปฏิบัติของพระอรหันต์ เราเป็นใครก็ปฏิบัติหน้าที่ของตัวเอง เพื่อเอาธรรมนำชีวิตเอาธรรมนำชีวิตรู้ปิติมีความสุขมีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติ ไม่มีใครมีสิทธิพิเศษ ไม่มีใครทำอะไรตามใจตามอัธยาศัยได้

องค์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโตนะ ท่านบำเพ็ญพุทธบารมีด้วยการตั้งอธิษฐานจิตที่จะเป็นพระพุทธเจ้า ท่านได้มาเกิดที่ดินแดนแห่งเมืองไทยที่จังหวัดอุบลราชธานี

เมื่อท่านอายุได้ ๒๓ ปี ได้เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดเลียบ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๖ ได้รับฉายานามว่า ภูริทัตโต แปลว่า ผู้ให้ปัญญา

ก่อนที่หลวงปู่มั่นจะตั้งจิตถอนจากโพธิญาณ ท่านได้เดินสมาธิเฝ้าย้อนรำลึกในอดีตชาติว่า ท่านเพิ่งจะเริ่มตั้งจิตปรารถนาต่อพุทธภูมิต่อหน้าพระพักตร์พระพุทธเจ้าศากยโคดมเท่านั้น เส้นทางบำเพ็ญเพียรเพียงแค่งี้พุทธกาลอีกทั้งในอดีตชาติที่ผ่านมา ท่านระลึกได้ถึงความยากลำบากของการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ

ท่านสลดสังเวชแม้ท่านจะบำเพ็ญบารมีเพียงใดยังเคยเกิดเป็นหมาขี้เรื้อนถึง ๕๐๐ ชาติ ทำให้หลวงปู่มั่นมองดูสรรพสัตว์ในสังสารวัฏที่ยังคงหลับไหล เขาเหล่านั้นยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่รู้ว่าจะต้องเผชิญกับชะตากรรมเช่นไรเมื่อสิ้นชีวิตลงไป

ครั้นหลวงปู่มั่นจะละถอนจากโพธิญาณก็ให้สังสารสัตว์เหล่านั้น แต่เมื่อมองดูท่ามกลางสรรพสัตว์ทั่วไตรภพ ยังมีขบวนพระมหาโพธิสัตว์มีจำนวนมากที่ได้พยากรณ์จากพระพุทธเจ้าว่าเป็นนิตยโพธิสัตว์ (พระโพธิสัตว์ที่จักได้รับการบรรลุธรรมเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต) และยังมีพระโพธิสัตว์อีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการพยากรณ์อยู่ในสังสารวัฏ เพื่อบำเพ็ญบารมีช่วยขนสรรพชีวิตให้พ้นทุกข์ เมื่อพิจารณาดังนี้หลวงปู่มั่น จึงอธิษฐานจิตละจากพระโพธิญาณ

การประพฤติการปฏิบัติธรรมนี้ถ้าเราเน้นที่ปัจจุบันธรรมนี้ ปฏิบัติติดต่อเนื่อง ด้วยปัญญาสัมมาทิฐิ เราทั้งหลายถึงจะเป็นผู้มีศีลมีสมาธิมีปัญญา ยกเลิกโลกธรรมนะ โลกธรรมนี้หมายถึงตัวตน ยกเลิกตัวตน

หลวงปู่มั่นได้เอาหลักการและอุดมการณ์อุดมธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านำชีวิต การปฏิบัติติดต่อเนื่องนี้ด้วยความรู้ความเข้าใจ เห็นภัยใน วัฏฏสงสาร ถึงจะเป็นผู้มีศีลมีสมาธิมีปัญญาไม่ไปตามผัสสะไม่ไปตามสิ่งแวดล้อม ทางสิ่งแวดล้อมทางตาหูจมูกลิ้นกายใจมันเป็นข้อสอบ ข้อสอบมันก็ต้องตอบ ด้วยการประพฤติการปฏิบัติ เพราะปริยัติกับการปฏิบัติมันต้องควบคู่กันไป ด้วยความรู้ความเข้าใจ

การประพฤติการปฏิบัติธรรมนะถึงพากันปฏิบัติได้อยู่ที่เรามีธาตุทั้ง ๔ ชั้นทั้ง ๕ อายุตนะ ๑๒ นะ จะอยู่ในเมืองกรุงเมืองหลวง อยู่ต่างจังหวัดอยู่ในชนบท อยู่ในป่า ในเขา ถ้าเรามีธาตุทั้ง ๔ ชั้นทั้ง ๕ อายุตนะ ๑๒ เราทุกคนพากันปฏิบัติได้หมด ไม่เลือกชาติชั้นวรรณะ ไม่เลือกชาติตระกูล เป็นมนุษย์ปฏิบัติได้หมดทุกคน

เราเข้าใจนะ ที่เราเป็นอะไร ๆ นี่แหละ อันนี้มันเป็นตำแหน่งที่คนอื่นเค้าให้นะ เราเป็นผู้หญิงผู้ชายเป็นคนแก่คนเฒ่าคนชรา เป็นข้าราชการเป็นนักการเป็นนักบวช เป็นตำแหน่งที่เค้าให้

เราต้องรู้เข้าใจว่าเป็นตำแหน่งที่เค้าให้ไม่ใช่ตำแหน่งของเรา ตำแหน่งของเรา มันต้องเป็นความรู้คู่กับการประพฤติการปฏิบัติ มันถึงไม่มีวันหยุดเสาร์อาทิตย์

เหมือนดอกเบญจนาครนี้แหละ ดอกเบญจนาครเค้าไม่มีวันหยุดเสาร์อาทิตย์ เวลานอนหลับดอกเบญจนาครเค้าก็หมุนไป ให้รู้เข้าใจ เรามีธาตุทั้ง ๔ ชั้นทั้ง ๕ อายุตะนะ ๑๒ เป็นความรู้คู่กับการประพฤติการปฏิบัติ

ที่หลวงพ่อบอกว่า เป็นอย่างไรสบายดีมัย พระบอกว่าสบายนะ แต่ตอนเค้าไม่ได้มาทำวัตรสวดมนต์นั่งสมาธิส่วนรวมนะ หลวงพ่อบอกว่าอย่างนั้นไม่ได้นะ ถ้าอย่างนั้นมันไปทำอะไรตามใจตามอัธยาศัยเราเอาความรู้สึกลำนำชีวิตร ต้องเอาข้อวัตรกิจวัตร เอาธรรมบุญนำชีวิตร นั้นเราเอาความรู้สึกของเราลำนำชีวิตร ไม่ได้เอาธรรมบุญนำชีวิตร เราไปทำอะไรตามใจตามอัธยาศัยไม่ได้

ปัจจุบันถึงเป็นวาระสำคัญ เราต้องรู้เข้าใจอย่าไปทำอะไรตามใจตามอัธยาศัย ให้ถือว่าพระธรรมพระวินัยข้อวัตรกิจวัตรมันเป็นยานเพื่อหยุดสัญชาตของเรทุกคน

เราจะเดินทางไกลเราต้องอาศัยปลีแข้งของเราทั้งสองข้าง สมัยใหม่สมัยวิทยาศาสตร์ ต้องอาศัยรถอาศัยเครื่องบินทางบกทางอากาศ ทางน้ำทางทะเล มหาสมุทรต้องอาศัยเรือยนต์ขนาดใหญ่ในการเดินทางนะ พระธรรมพระวินัยข้อวัตรกิจวัตรมันเป็นยานนำเราไปนะ

เราต้องรู้เข้าใจอย่าไปทำอะไรตามใจตามอัธยาศัยนะ ต้องมีปิติมีความสุข มีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าอย่าเอาความรู้สึกลำนำชีวิตรนะ ต้องเอาธรรมนำชีวิตรเอาธรรมบุญนำชีวิตร ให้รู้เข้าใจ ถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจมันเสียหายนะ

ต้องเป็นผู้ละอายต่อบาปเกรงกลัวต่อบาป ต้องพากันรู้หลักการอุดมการณ์
อุดมธรรม เน้นที่ใจของเราที่เจตนาดีแหละ

เราทั้งหลายต้องรู้เข้าใจ เราทั้งหลายจะเป็นพระได้ทุก ๆ คนนะ

คำว่าพระคือพระธรรมคือพระวินัย คือธรรมคือธรรมนุญคือรัฐธรรมนุญ
คือความเป็นพระ

เราเอาตัวตนเป็นที่ตั้งมันจะเป็นพระได้อย่างไร เพราะตัวตนไม่ใช่เป็นพระ

เราคิดดูดี ๆ นะ บุคคลที่ตัวเปล่า ๆ นี้ เมื่อใส่ผ้าใส่ชุดอะไรมันก็เป็นชุดอย่างนั้น
เป็นสืออย่างนั้น เราต้องรู้เข้าใจ อันนี้เป็นแบบฟอร์มภายนอกนะ ที่ได้รับการแต่งตั้ง
ความเป็นพระมันอยู่ที่เรารู้เข้าใจมีความตั้งใจตั้งใจเจตนา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่าสมณะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ อยู่ที่เรา
มีสัมมาทิฐิ มีความเห็นถูกต้อง เข้าใจถูกต้อง ปฏิบัติถูกต้อง เอาธรรมนำชีวิต
เอาธรรมนุญนำชีวิต บุคคลนั้นก็จะ เป็นพระ เป็นสมณะ เป็นผู้สงบ เป็นผู้มีปัญญา

การมาตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มายกเลิกชาติชั้นวรรณะ
นิติบุคคลตัวตน ไม่ถือชาติชั้นวรรณะ

เราต้องรู้เข้าใจว่า เราจะมีอภิสิทธิ์พิเศษนี้ไม่ได้ เราต้องรู้เข้าใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านถึงตรีกในพระทัยว่า เราได้เป็นพระพุทธเจ้า
ก็เพราะเอาธรรมนำชีวิตเอาธรรมนุญนำชีวิต ท่านถึงเคารพเคารวะในธรรม
เอาธรรมนำชีวิต

พุทธะเป็นนามของพระธรรม เป็นนามของธรรมนุญ มีคู่กับสิ่งที่ถูกต้อง

เราคิดดูดี ๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน
พระอานนท์พระอุปัฏฐากย์มีความโศรกเศร้า

นี่มันก็เป็นธรรมดา พระอานนท์ถึงจะเป็นพระโสดาบันก็ยังมีความโศรกเศร้า
เพราะยังไม่หมดกิเลสสิ้นอาสวะ แต่สำหรับพระอรหันต์แล้วรู้เข้าใจในธรรม
ในสภาวะธรรม เข้าถึงธรรมถึงปัจจุบันธรรม มันไม่มีความโศรกเศร้านะ

เราทั้งหลายต้องรู้เข้าใจว่าความโศรกเศร้านั้นก็คือโรคซึมเศร้านี้แหละ
มันก็คืออันเดียวกัน

เราทั้งหลายต้องรู้ว่าความชอบใจความไม่ชอบใจนี้ให้เรารู้เข้าใจ ให้ผ่านไปด้วยความ
รู้ความเข้าใจ เราทั้งหลายจะไปหยุดอยู่กับความชอบความไม่ชอบนี้ไม่ได้
ต้องผ่านไปด้วยความรู้ความเข้าใจ

หลวงปู่สุเมโธ ไปเผยแผ่ทางอังกฤษ ไปเผยแผ่ทางยุโรปหลายปี ประชาชน
ให้ความเคารพนับถือเลื่อมใส เพราะเป็นการสอนเรื่องอริยสัจสี่ สอนทั้งวิทยาศาสตร์
สอนทั้งเรื่องจิตเรื่องใจไปพร้อม ๆ กัน ประชาชนเค้าโอเคกัน ประชาชนทั้งหลาย
มีความเคารพนับถือในหลวงปู่สุเมโธ เพราะเอาธรรมนำชีวิตทุกคนโอเคหมดนะ
ทุกคนลงใจหมดนะ

หลวงปู่สุเมโธ ท่านถึงได้กลับมาเมืองไทยอีกรอบใหม่เพื่อประกาศให้พระรูน้อง
ได้ทำหน้าที่เผยแผ่

ท่านกลับมาเมืองไทยครั้งนี้แหละเป็นเวลา ๑๐ ปี หลวงปู่สุเมโธแก่แล้ว อายุร่วม ๘๐ ปีแล้ว ไปอยู่วัดป่ารัตนวันด้วยการอุปถัมภ์อุปฐากของหลวงพ่อนุญจัมโม ที่เป็นพระฝรั่งมาบวชกับท่านพระอาจารย์ชาเป็นคนประเทศออสเตรเลีย เป็นผู้อุปถัมภ์อุปฐาก หลวงปู่สุเมโธ ท่านเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นผู้ที่ตั้งมั่นในพระพุทธเจ้า

ท่านระลึกถึงกาลเวลาว่าขณะนี้สังขารทั้งหลายมันจะสิ้นไปเป็นธรรมดา ท่านถึงอยากจะกลับไปเผยแผ่ ไปบอกเรื่องอริยสัจสี่ให้กับชาวยุโรปให้รู้เข้าใจ จะได้พัฒนาวิทยาศาสตร์พัฒนาใจไปพร้อม ๆ กัน

โยมตาวัดป่ารัตนวัน ได้กราบถวายวาจากับหลวงพ่อกัณหาว่า หลวงปู่สุเมโธ ท่านอยากจะกลับไปยังประเทศอังกฤษ

หลวงพ่อกัณหาถึงไปคุยกับหลวงปู่สุเมโธ ไปกราบเรียนถามหลวงปู่สุเมโธว่า ทำไมถึงอยากจะกลับไปที่ยังอังกฤษ กลับไปที่ยุโรป

หลวงปู่สุเมโธบอกว่า เดียวนี้มันอายุแปดสิบปีแล้ว อีกไม่นานก็ลาละสังขารแล้ว

หลวงพ่อกัณหา ก็ถามหลวงปู่สุเมโธว่าเป็นอย่างไรเรื่องจิตใจหมดกิเลสสิ้นอาสวะแล้วหรือยัง

หลวงปู่สุเมโธ ท่านก็ไม่ได้บอกว่าหมดกิเลสสิ้นอาสวะนะ ท่านบอกว่าขณะนี้เวลานี้นะ จิตใจมันเป็นธรรมเป็นปัจจุบันธรรม ไม่รู้ความรู้สึกว่ามีพระสุเมโธ หรือว่าพระฝรั่งนะ สิ่งทั้งหลายทั้งปวงมีแต่เหตุมีแต่ปัจจัย มีแต่ธรรมมีแต่สภาวะธรรม มีความรู้มีความเข้าใจอย่างนี้

หลวงพ่อก็นหาเลยพูดว่าถ้าอย่างนั้นก็ให้กลับไปอังกฤษ ไปอเมริกา ไปทางยุโรป เพื่อไปบอกอริยสัจสี่ให้หมู่มวลมนุษยพัฒนาทั้งวิทยาศาสตร์พัฒนาใจ ไปพร้อม ๆ กัน เราแก่แล้ว ไปบอกผู้มีปัญญา เพราะชาวอังกฤษชาวอเมริกา พวกนี้มีปัญญามาก เพื่อจะได้พัฒนาทั้งวิทยาศาสตร์พัฒนาทั้งใจไปพร้อม ๆ กัน เพราะมนุษย์เราต้องเข้าถึงความพอดี ความเพียงพอพอเพียง

เหมือนกับแพทย์ เคี้ยวตัดนี้แหละ แพทย์ผ่าตัดสมอง เพราะสมองของมนุษย์ มันเป็นศูนย์รวมของเส้นประสาทน้อยใหญ่ ผู้ที่ผ่าตัดสมองต้องมีปัญญารู้เรื่องสรีระของร่างกาย แล้วก็มี ความสงบ ความสงบกับปัญญามันถึงเป็นความพอดี มันถึงเป็น ความพอเพียงเพียงพอ การผ่าตัดสมองถึงจะปลอดภัยถึงจะไปได้

การผ่าตัดหัวใจก็เช่นเดียวกัน หัวใจเป็นศูนย์รวมของการส่งเลือดไปหล่อเลี้ยงร่างกาย ผู้ที่ผ่าตัดหัวใจต้องมีความรู้มีปัญญาแล้วมีความสงบถึงจะมีความปลอดภัยได้

เรามาคิดดูดี ๆ ความสงบกับปัญญามันเป็นความพอดี มันเป็นความพอเพียง เพียงพอ

เรามาคิดดูดี ๆ นะ อย่างที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีหนังสือ ในประวัติศาสตร์ว่าพระพุทธเจ้าประสูติก็วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ ตรัสรู้ก็วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ แสดงธรรมจักรกัปปวัตตสูตรก็วันเพ็ญ ๑๕ เสด็จดับขันธปรินิพพานก็วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ มันเป็นความพอดีเป็นความสมดุลมันเต็มมันพอมันพอเพียงเพียงพอ

แล้วก็วันเพ็ญเดือน ๖ เดือน ๖ ถ้าเราน้อมดูด้วยปัญญา เดือน ๖ วันเพ็ญ ตาหูจมูกลิ้นกายใจมันก็ ๖ อายตนะภายนอกที่สัมผัสก็ ๖

เราเข้าใจอย่างนี้เราก็กังขาว่า อ้อๆ การประพาศการปฏิบัติเค้าให้เอาที่
ปัจจุบัน

มีตาเราถึงเป็นผู้ฉลาด ด้วยปัญญา รู้เข้าใจเราจะไม่ได้ไปตามสิ่งแวดล้อม

เรามีตาหูจมูกลิ้นกายใจเราจะไม่ได้ไปตามสิ่งแวดล้อม ถ้าเราไปตามสิ่งแวดล้อมนี้
มันไม่ได้ มันจะทำให้เราไม่มีหลักการอุดมการณ์

เราเข้าใจ ศีลสมาธิปัญญาเพื่อให้เราเข้าใจ เราจะได้ตามอะไรไป
ไม่ตามสิ่งแวดล้อม ด้วยความรู้ความเข้าใจอย่างนี้มันจะเป็นความสงบเป็นปัญญา
เป็นปัญญาเป็นความสงบ ตรัสรู้ก็วันเพ็ญเดือน ๖ อะไรก็วันเพ็ญเดือน ๖

เราเข้าใจอย่างนี้ เราทั้งหลายจะได้รู้ทุกข์ รู้เหตุเกิดทุกข์ รู้ข้อปฏิบัติให้ถึง
ความดับทุกข์ เราจะได้รู้วิธีสั่งสอน อันนี้เป็นความดีนะ เป็นบารมีของเรา

เราเอาความหลงนำชีวิตเราจะเป็นคนไม่มีบารมีนะ เราไปตามสิ่งแวดล้อม

ความดีกับปัญญาต้องควบคู่กันไป เราจะได้รู้เข้าใจว่าปัญญากับความดี
มันจะแยกกันไม่ได้ อริยมรรคมีองค์แปดข้อหนึ่งถึงข้อแปดมันมีปัญญาสัมมาทิฐิ
ไปพร้อมกัน ไปพร้อมกันระหว่างเรื่องจิตเรื่องใจกับวัตถุหรือทางวิทยาศาสตร์
ต้องไปพร้อม ๆ กัน

วันจันทร์อังคารพุธพฤหัสบดีนี้ให้เราเข้าใจ ว่าเราพัฒนาทั้งใจทั้งวัตถุ
ให้ไปพร้อม ๆ กันเพื่อไปทางสายกลาง มันจะได้ทั้งเรื่องจิตเรื่องใจได้ทั้งวัตถุ
การปฏิบัติธรรมมันต้องอย่างนี้มันเป็นความว่างจากสิ่งที่มีอยู่ สัมมาทิฐิที่ประกอบด้วย
ปัญญามันจะเป็นความว่างจากสิ่งที่มีอยู่

เรารู้เข้าใจเอาศีลสมาธิปัญญามาใช้มานำชีวิตเพื่อเป็นธรรมเป็นธรรมนุญนี้จะเป็นพระนิพพาน เพราะทุกอย่างเราเข้าใจ เราไม่ได้เอามาเพิ่มเอามาตัดออกด้วยความรู้ความเข้าใจ มีปิติมีความสุขมีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติ

เราทุกคนก็เป็นพระได้เหมือนกันทุกคน ไม่ใช่เป็นพระได้ตั้งแต่ศาสนาพุทธหรือตั้งแต่ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพราหมณ์อะไรต่าง ๆ มันเป็นไปได้ด้วยความรู้ความเข้าใจการประพฤติการปฏิบัติ

ให้เราทั้งหลายรู้เข้าใจ นี่ถึงเป็นความดีเป็นบารมีที่ประกอบด้วยปัญญา

เราต้องรู้เข้าใจในธรรมในสภาวะธรรม ถ้าเราไม่รู้ไม่เข้าใจเอาความหลงนำชีวิตชีวิตของเราก็จะพังทลายเหมือนตึก สตง. ความไม่รู้ไม่เข้าใจมันจะเป็นอบายมุขอบายภูมิ

ให้เรารู้เข้าใจ เราจะได้เข้าถึงธรรมเข้าถึงสภาวะธรรม เข้าถึงพรหมจรรย์ ทั้งกาย วาจา กิริยา มารยาททั้งใจ เราทั้งหลายจะได้เอาปัญญาสัมมาทิฐิเพื่อบรรลุนิติภาวะ ไม่ไปตามสิ่งแวดล้อม ไม่เอาความหลงนำชีวิต ไม่เอาความไม่ถูกต้อง ไม่เอาทุจริต นำชีวิต เอาพรหมจรรย์นำชีวิต เอาธรรมนุญ เอารัฐธรรมนุญ มีปิติมีความสุขในการประพฤติการปฏิบัติ

ขออนุโมทนากับท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายเป็นผู้ประเสริฐเป็นผู้มีลมปราณ มีบุญมีวาสนา ให้ถือว่ากาลเวลาเป็นการประพฤติการปฏิบัติมีปิติมีความสุข มีเอกัคคตาในการประพฤติการปฏิบัติ เพื่อเข้าถึงพระนิพพานบ้านของเราตั้งแต่เรายังไม่ตาย

เราอย่าไปเอาความหลงนำชีวิต เราอย่าไปความว่างจากสิ่งที่ไม่ได้อยู่

สมัยก่อนเราไม่รู้ไม่เข้าใจ เราจะไปเอาความว่างจากสิ่งที่ไม่มี ไปหาความสงบ
ที่ทุ่งใหญ่นเรศวรโน้น ไปหาความสงบที่ห้วยขาแข้งโน้น ไปหาความสงบที่เขาใหญ่
ภูสอยดาวสอยเดือน

เราต้องรู้เข้าใจ เรารู้เข้าใจเข้าสู่ภาคประพฤติภาคปฏิบัติ

เราจะรู้เข้าใจว่าพระนิพพานอยู่ที่เรารู้เข้าใจแล้วมีปิติมีความสุขมีเอกัคคตา
ในการประพฤติการปฏิบัติ เพราะการประพฤติการปฏิบัตินี้เป็นความถูกต้อง
ความถูกต้องคือพระนิพพานบ้านของเรานะ

บุญกุศลที่พวกเราได้บำเพ็ญบารมีเป็นความดีจะได้อุทิศบุญกุศลให้ญาติ ๆ
บรรพบุรุษผู้วายชนม์จากไป
